

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації **Анастасії Євгенівни Шнирьової** на тему:
**«Концерт для гітари у творчості британських композиторів другої
половини ХХ століття: жанрово-стильовий вимір»**

на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»
з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації
проведено на засіданні кафедри історії української та зарубіжної музики
Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського
«23» червня 2026 року, протокол № 13

Обґрунтування теми. Дисертацію присвячено вивченню ролі британських композиторів другої половини ХХ століття в процесах оновлення гітарного концерту в контексті творчих тенденцій часу, виявленню специфіки їх авторської манери, невід’ємної від національного стилю, в умовах жанрового канону. ХХ століття відіграє надважливу роль у становленні класичної гітари як самодостатнього професійного інструмента академічної музики, будучи позначене формуванням нового, сучасного репертуару, в якому саме гітарний концерт стає головним атрибутом досконалості жанрової системи гітарної музики. Після класичного етапу у розвитку гітарного концерту, що хронологічно припадає на часи раннього романтизму, подальших часів кризи (з середини ХІХ до початку ХХ століття), його відродження починається з 1930-х років, супроводжуючись високим рівнем активності у виконавській (А. Сеговія) та композиторській сферах. Необхідність перегляду сталих канонів у гітарній сфері, її системного оновлення з метою подальшого закріплення гітари в академічній традиції, пояснює факт залучення до написання концертів композиторів-не гітаристів, активного включення гітарної музики і концерту, зокрема, до музичних експериментів авангардної спрямованості та всіх інших творчих новацій ХХ століття. Важливу роль у формуванні професійного гітарного репертуару другої половини ХХ-го століття на тлі динаміки зростання популярності гітарного концерту, гострої потреби у зразках новітньої музики відіграє творчість британських композиторів, чиї твори малої та великої форми й досі залишаються поза широкою увагою українських дослідників та виконавців. Це обумовило звернення у дослідженні до розкриття жанрово-стильової специфіки гітарних концертів Малькольма Арнольда, Леннокса Берклі, Річарда Родні Беннетта – представників академічного напрямку британської музики, що дозволяє досягнути не тільки масштаби сформованої до

другої половини ХХ століття гітарної традиції, а і шляхи її подальшої трансформації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалась на кафедрі інтерпретології та аналізу музики (2021–2022) та на кафедрі історії української та зарубіжної музики (2023–2026) згідно з планом науково-дослідницької роботи Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського в рамках комплексної теми «Історичні обрії сучасного музикознавства» (протокол № 3 Засідання Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського від 28 жовтня 2021 року). Тему дисертації затверджено (протокол № 3 від 28 жовтня 2021 р.) та уточнено на засіданні вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол №12 від 27.06.2025 р.).

Мета дослідження – досягнути процес переосмислення класико-романтичної гітарної традиції та шляхи оновлення жанрового інваріанту сольного гітарного концерту в творчості британських композиторів другої половини ХХ століття.

Об'єкт дослідження – жанр концерту для класичної гітари.

Предмет дослідження – жанрово-стильова специфіка концертів для гітари з оркестром британських композиторів другої половини ХХ століття.

Матеріалом дослідження слугують оркестрові партитури: *Концертів* – для лютні з оркестром А. Вівальді RV 93 (1730–1731) в оригінальному вигляді та у транскрипції для гітари Е. Пухоля; для гітари з оркестром М. Арнольда (1959); для гітари та ансамблю Р. Родні Беннета (1970); для гітари з оркестром Л. Берклі (1974); *П'єс*: «*El Polifemo de Oro*» Р. С. Бріндла (1956); «*Серенада*» для гітари та струнного оркестру М. Арнольда (1955). В процесі побудування панорами історичного розвитку гітарного концерту з ХVIII по ХХ ст., було розглянуто твори, які не отримали детального висвітлення в аналітичних нарисах дослідження, але були враховані при формуванні власних наукових висновків: М. Джуліані *Концерт № 1 для гітари з оркестром A-dur*, оп. 30 (1808); М. Кастельнуово-Тедеско *Концерт для гітари з оркестром №1 (D-dur)* оп. 99 (1939); Х. Родріго *Концерт для гітари з оркестром «Аранхуес»* (1939); М. Понсе *Концерт для гітари з оркестром «Concierto del Sur»* (1941); Е. Вілла-Лобос *Концерт для гітари з оркестром* (1951); Л. Брауер *Концерт №3 для гітари з оркестром / «Concierto Elegiaco»* (1986); *Концерт №4 для гітари з оркестром / «Concierto de Toronto»* (1987).

Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні загальних та спеціальних методів:

- *історико-типологічний* – використаний задля розкриття чинників, що вплинули на формування історико-стильових моделей гітарного концерту в процесі становлення академічного гітарного репертуару;

- *біографічний* – сприяє систематизації певних фактів творчої діяльності Р. С. Бріндла, М. Арнольда, Л. Берклі, Р. Р. Беннетта, пов'язаних із формуванням їхнього композиторського стилю;
- *жанрово-стильовий* – задіяний для виявлення специфіки індивідуальної трактовки інваріантних ознак жанру в гітарних концертах британських композиторів другої половини ХХ століття в умовах творчих новацій часу;
- *структурно-композиційний* – спрямований на висвітлення особливостей формотворчого та драматургічного процесів в образах творих;
- *системний* – для виявлення та систематизації елементів, що сприяють художній цілісності твору;
- *стилістичний* – націлений на розкриття специфіки авторської манери письма композитора;
- *інтерпретаційний* – пов'язаний із визначенням виконавських засад (засобів звуковиразності, прийомів гри, фактури та технічних складнощів), спрямованих на розкриття авторського художнього задуму;
- *компаративний* – для встановлення аналогій та виявлення розбіжностей між творами однієї жанрової природи, що належать представникам однієї національної школи, одного хронологічного періоду, але різних за стилістичною манерою письма.

Теоретичну базу дослідження склали наукові розвідки, присвячені:

- *історичним та теоретичним проблемам музичного мистецтва (жанр, стиль, засоби виразності, музичних формотворень)*: О. Горюхіна (Горюхіна, 1973), О. Самойленко (Самойленко, 2003), І. Коханик (Коханик, 2017), Аїсі (Аїсі, 2016), О. Овсяннікова-Трель (Овсяннікова-Трель, 2021), І. Бурган (Бурган, 2021);
- *жанровій проблематиці інструментального концерту*: О. Антонова (1989, 2022, 2023, 2026), О. Пономаренко (Пономаренко, 2003), Л. Скрипнік (Скрипнік, 2009), А. Ніжнік (Ніжнік, 2012), С. Свірідова (Свірідова, 2013), В. Ракочі (Ракочі, 2016), Аїсі (Аїсі, 2016), О. Бурель (Бурель, 2017), І. Бурган (Бурган, 2021), Б. Решетілов (Решетілов, 2021), Д. Кашуба (Кашуба, 2023), О. Ващенко (2024);
- *історії розвитку гітарного мистецтва*: О. Кригін (Кригін, 2010, 2015, 2018), Т. Іванніков (Іванніков, 2012, 2015, 2018), В. Ткаченко (Ткаченко, 2013), О. Хорошавіна (Хорошавіна, 2017), О. Сомік (Сомік, 2017); Ф. Бернат (Бернат, 2019), А. Черноіваненко (Черноіваненко, 2021), (М. Тущенко (Тущенко, 2022), А. Ялоза (Ялоза, 2023), В. Салій, Н. Сторонська, А. Душний (Салій, Сторонська, Душний, 2024), Цянь Сюй (Сюй, 2025), Е. Істел, Т. Бейкер (Istel, Baker, 1926), А. Козінн (Kozinn, 1984), Т. Дж. Грін (Greene, 2011), М. Маккаллі (Mccallie, 2015, 2016), Г. Вейд (Wade, 2018); *проблем гітарного виконавства*: М. Михайленко

(Михайленко, 2003, 2011), Кригін (Кригін, 2011), Ф. Бернат (Бернат, 2019), І. Косинець (Косинець, 2022), А. Жерздев (Жерздев, 2010, 2011), О. Дроздова (Дроздова, 2020, 2022);

- *генезису гітарного концерту XVIII–XX ст:* Т. Іванніков (Іванніков, 2012, 2017, 2018), В. Сологуб (Сологуб, 2019), Лю Юй (Юй, 2020, 2024), М. Гончаров (Гончаров, 2023), Е. Папандреу (Papandreou, 2014), Т. Філатова (Філатова, 2025), Р. Хадсон (Hudson, 1992), С. Йейтс (Yates, 1997, 2010), Н. Фурі-Гоус (Fourie-Gouws, 2017), К. Валенцуела (Valenzuela, 2017), М. Офі (Orhee, 2022);
- *музично-історичному контексту англійської музики кінця XIX–XX століття:* О. Петрова (Петрова, 2005), Л. Гамбург (Гамбург, 2005), М. Бейкер (Baker, 2013), К. Бейкер (Baker, 2021), Ю. Кучурівський (Кучурівський, 2019), О. Лисичка (Лисичка, 2024), С. Анфілова (Анфілова, 2022, 2024), О. Корчова (Корчова, 2020), М. Гайдук (Гайдук, 2022);
- *творчому шляху та принципам композиторського мислення М. Арнольда, Р. Родні Беннетта, Л. Берклі, Р. Сміта Бріндла:* Д. Мітчел (Mitchell, 1955), Б. Даффі (Duffie, 1991), П. ЛеБланк (LeBlank, 1993), А. Макледер (Machleder, 1998), С. Крегс (Craggs, 1998), С. Мойет (Mowat, 2006), Н. Валтерс (Walters, 2008), С. Субраманьян (Subramanian, 2009), П. Сомільї (Somigli, 2011), Т. Сервіс (Service, 2012), А. Клайв Джонс (Clive Jones, 2022), К. Кам (Kam, 2023), П. Дікінсон (Dickinson, 2023), Д. Хікі (Hickey, 2023);
- *тембру, фактурі, оркестровим стилям:* О. Зінкевич (Зінкевич, 1986), Г. Савченко (Савченко, 2021), Р. Хадсон (Hudson, 1992).

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх застосування у кількох сферах: науково-практичній та навчальній діяльності – курсах історії світової музики, аналізу форм, у спеціальному класі гітари, оркестровому класі, навчальних курсах – історії, теорії інструменталізму, виконавського мистецтва (зокрема гітарного).

Апробація результатів дослідження. Обговорення дисертаційного дослідження відбулося на засіданні кафедри історії української та зарубіжної музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Основні положення та висновки роботи оприлюднені на 12 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних і науково-творчих конференціях: VII Всеукраїнській студентській науковій конференції (Умань, 18.03.2021); IV Міжнародній науково-творчій конференції «Мистецтво та наука в сучасному глобалізованому просторі» (Харків, 20–21.05.2023); IV Черкашинських читаннях (Харків, 6–7.12.2024); Науковому проєкті «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 13–14.02.2024); IV Міжнародній науково-практичній онлайн-конференції «Сучасне мистецтво: науково-методичний та практичний аспекти: матеріали» (Умань, 28–29.10.2024); V

Міжнародній науково-творчій конференції «Мистецтво та наука в сучасному глобалізованому просторі» (Харків, 18–19.05.2024); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Диригентсько-хорова освіта: синтез теорії та практики» (Харків, 14–15.11.2024); Міжнародній науково-творчій конференції наукового проекту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 11–12.02.2025); XIX Міжнародній науково-практичній конференції «Диригентська освіта: синтез теорії та практики» (Харків, 30–31.10.2025); V Міжнародних Черкашинськмих читаннях (Харків, 28–29.11.2025); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 18–19.02.2025); XXII Міжнародній науково-творчій конференції «Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців» (Харків, 24–25.04.2026).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 3 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, затверджених МОН України.

**Статті в наукових виданнях, затверджених МОН України
як фахові (категорія Б), галузь «Музикознавство»**

1. Шнир'ова, А. Є. (2025). "El Polifemo de Oro" Реджинальда Сміта Бріндла: авангардні пошуки в гітарній музиці. *Аспекти історичного музикознавства*, (39), 239–256. DOI 10.34064/khnum2-39.13
2. Шнир'ова, А. Є. (2025). Концерт для гітари з оркестром М. Арнольда: жанрово-стильові виміри. *Fine Art and Culture Studies*, (4), 223–232. DOI 10.32782/facs-2025-4-27
3. Шнир'ова, А. (2026). Особливості авторської стилістики в Концерті для гітари з оркестром Леннокса Берклі. *Аспекти історичного музикознавства*, (42), 205–226. DOI: <https://doi.org/10.34064/khnum2-42.11>

Характеристика особистості здобувача. Анастасія Шнир'ова у 2021 році закінчила Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського.

Від 01 жовтня 2021 року до 30 вересня 2026 року навчалася в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського на кафедрі «Інтерпретології та аналізу музики» (науковий керівник – Жалейко Дар'я Миколаївна, кандидат мистецтвознавства, доцент), на кафедрі «Історії української та зарубіжної музики» (2023–2026), за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» (науковий керівник – Анфілова Світлана Геннадіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент).

Довідка про виконання освітньо-наукової програми А26 № 008, видана 12 січня 2026 року, підтверджує успішне виконання всього об'єму навчання.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувачка дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Анастасії Євгенівни Шнирьової у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведеної на засіданні кафедри історії української та зарубіжної музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського «23» червня 2026 року (протокол № 13) та повноти основних результатів дослідження.

УХВАЛЕНО

1. Дисертація Анастасії Євгенівни Шнирьової **«Концерт для гітари у творчості британських композиторів другої половини ХХ століття: жанрово-стильовий вимір»**, представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, її зміст відповідає спеціальності 025 «Музичне мистецтво». Визначені мета та завдання повністю розв'язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії.

Результати дисертації пройшли апробацію на 12 науково-практичних конференціях; основні положення відображено у 3 наукових публікаціях.

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація Шнирьової Анастасії Євгенівни **«Концерт для гітари у творчості британських композиторів другої половини ХХ століття: жанрово-стильовий вимір»** має теоретичну і практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер музичного мистецтва України. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій

раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію **Шниррової Анастасії Євгенівни «Концерт для гітари у творчості британських композиторів другої половини ХХ століття: жанрово-стильовий вимір»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на засіданні кафедри історії української та зарубіжної музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського.

Головуючий на публічній презентації наукових результатів дисертації:

Доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри історії української
та зарубіжної музики

Харківського національного університету
мистецтв імені І.П. Котляревського

Ірина ДРАЧ